

Prozatím dost!

Kdo jen poškudil studoval báb v číně udalosti, musí přijít k poznání toho, že nyní již i minulou dobou zavazila změna celni a obecně odstraňování obrany, která přiměla políval. Kdo porovná soudy dělnické v Evropě se soudy, které v semí této byla obvyklou, musí přijít k poznání, že přiměl dojíti bez ochrany celni nemůže vyvodit a přimyslem evropským. Ještě si demokratické nevědomecké listy bláboli sebe více o tom, že republikáné, kteří skoro dva roky vedli vládu již nadřít, vinní jsou jeně nyní, dojíta nenasjdou sluchu u lidí rozumných. Když má jiného, tedy již to, že spílou se vše před čim republikáni varovali a nespíjilo se ani zbla toho co demokráté slibovali, mělo by postačiti ku přesvědčení těch, kteří dříve demokrátám sluchu věnovali, že demokratické zásady a demokratická politika neslouží ku prospěchu lidu.

Bylo snad dosti takových, kteří před půl druhým rokem, když nastoupil demokratické vlády nastala též peněžní a průmyslová krize věřili demokrátám, že třeš potěší, jakmile Shermanův zákon bude odvolán. Mnozí z nich snad též věřili i dále, když uznali že ani odvoláním Shermanova zákona ti neulevíta, znovu slibům demokratickým, že ty lepší doby nastanou s odvoláním zákona McKinleyho. Váak nyní by přece měli prohlédnouti a poznati, že všechny ty sliby demokratické byly chybami a že ten nový zákon celni, který již byl druhá měsíce jest v platnosti, působí právě tak, než republikáné předvídali a právě naopak jak dříve kráté slibovali. Kdežto nákem ustálení zákona celního ví se poněkud větší živost v obchodu i průmyslu, naproti tomu v některých oborech průmyslu, které nejvíce změnou zákona celního dotuty byly, směruje vše ku snižování mzd. Jest tudíž patrným, že nyní již třeš průmyslovou a obchodní zavazila demokratická politika celni.

Jelikož třeš nyní všeobecně st pociťována, mělo by též konečně být všeobecně uznáváno, že příčinou její jest změna politiky celni že každá další změna ve smyslu demokratickému bude třeš jen vyřovati a rozmoževati.

Nuž, co pak ale máme v ohledu k očekávání? President Cleveland ve svém soukromém pokrovi Wilsonovi prohlásil, že nyní již celni zákon není tím, čím jej praváří celni mti chtí, totiž, že bylo nfm clo posud dosti sniženo. Ve svém druhém soukromém prohlášení, poslanci Catchingsovi, prohlásil dále, že zákon nyní již ne považován být konečným, nýbrž jest to počátkem toho co přijmou Wilson, Crisp a jiní vůdce demokratické hlásají, že nyní již celni zákon musí následovati jiné, radikálnější. Nuž, jestli že uvalení změna dosavadní třeš a bída na námi, lze horších věcí ještě očekáti dalšími kroky v tom směru a v smyslu a národ americký stojí v této otázce, zda li má být pokračováno v politice "polévkařské,"

až po zvolení republikánského presidenta. Váak tolik očekávají, že bude nyní již demokratický kongres četiti projevu národa a neodvážít se k novým změnám celni, když národ nesushlasí s nimi projevit. Proto je povinnost každého občana, který jest ayt nyní již starých slatých demokratických časů, aby dal hlas svého republikánskému návrženci pro kongres se svého okresu a zahrml tak nyní jižmu kongresu vstříti: "Prozatím dost!"

Přepřacovanost.

Každému společenských poměrů a světa známému člověku je povědomo, že za našich dob pracují lidé všech oborů výrobě a výrobné činnosti přes míru pracují, či lépe řečeno, přes míru pracovatí jsou nuceni a že tato "přepřacovanost" ve mnohých ohledech shoubné má následky. Tok udalosti způsobil, že se tou dobou nejdříve jedná o přepřacovanosti dělnictva v továrnách průmyslových závodech a živnostech, kteréto dělnictvo různě hlásá požadavek, aby denní práce dělnická na osm hodin denně byla obmezena.

Požadavkem tímto obíraly se dosud skoro jenom soběte dělnické a socialistické, avšak poslední dobou stal se v tom pozoruhodný pokrok. Jak už z dřívějších stručných zpráv známo, zaměstnával se touto věcí také nedávny zdravotnický kongres, jenž v Paříži zasedal, a prohlásil se zcela rozhodně pro požadavek dělnictva.

Odůvodnění tohoto usnešení je obsaženo ve výkladu referenta, profesora národního hospodářství na universitě vídeňské, pana dra. Singera, z něhož tuto čtenářstvu trest předkládáme.

Bída byla vždycky na světě, avšak pro epochu od zavedení parních strojů jest charakteristickou bída přepřacovanosti. V dřívějších dobách neměrně dlouhé pracovní doby nebyvalo. Ještě v době, kdy Adam Smith své fundamentální dílo psal, nepracovalo se v uhelných dolech déle než osm hodin. Také v XV. a ve XIV. století byla v Anglii pravidlem práce osmihodinová.

Teprve zavedením parního stroje nastal v tom ohledu obrat. Prohlášena thése, že jsou pracovní časové částice elementem zisku. Následkem toho prodlužována pracovní doba do nezměrná, až se dostavily toho následky: degenerace a zbláznělost pracujících tříd a klestání výroby. Tu obrátil stát poprvé na věc svoji pozornost a parlamentním aktem z roku 1883 byla tovární práce na dvanáct hodin obmezena.

Záhy na to začalo dělnictvo žádat, aby se pracovní doba na 11 hodin stanovila, i propukl zápas, jenž se v dějinách národního hospodářství nazývá bojem o dvanáctou hodinu.

Továrníci tvrdili tolik namnoze, že práce ve dvanáct hodině celý jejich zisk obnáší.

Tento nesmysl tvrdil a hlásal se, ačkoli jasnější hlavy proti němu protestovaly.

Jistý francouzský továrník pravil Guizotovi: "Dvanáctá hodina mne hubí, neboť dělník kazí ve své zemdlenosti mnoho materiálu a dělá málo práce".

Výsledek zápasu byl, že se práce skutečně obmezila nejprv na 11, potom na 10, a posléz na 9. hodin a zkušenost učívna vždy jedna a táž: z počátku klesla výroba, pak ale stoupala zase a dosáhla záhy dřívější výše.

Nyní rokuje se všude o snižení pracovní doby na osm hodin. Vlády anglická a americká, kteréž některak netouží po slávě, aby nazývány byly vládami státního socialismu, zavedly již osmihodinovou práci v dílnách. Amerika již roku 1868! Tohoto příkladu následovaly postupem času jednotlivé to-

várny v různých zemích a z pokusů těchto vyšlo na jevo: 1. že výroba neklesá, 2. že při práci akordová bři od kusu ani měla se nomenat, když zasba maý nezměněna zůstala.

Klasický příklad blahoděrných účinků, jež působí osmihodinová práce, poskytuje australská provincie Viktorie, kdež osmihodinová práce již roku 1866 byla zavedena. Za uplynulých od té doby 30 let stala se z této původně trestanecké kolonie země kulturně vysoce vyvinutá. Nejen tedy jenom v národohospodářském, nýbrž také v sociálně politickém ohledu dřešito, aby se osmihodinová práce zavedla. Vždyť jest úcelem sociální politiky, aby v mezech možností uspokojovala potřeby mass lidových.

Poměry v provincii Viktorie vyvracejí také námitku, že se dělník, bude-li méně zaměstnán oddá pití.

V Australii, kdež ani ponebí dovoluje, aby se lidé děle pod štřím nebem zdržovali, přestaly bři národní hry Croquet a Lawn Tennis privilegium bohaté mládeže, jako je v Anglii, a staly se oblíbenou zábavou také dělnictva. Dále jest pozoruhodno, že veřejné knihovny v Melbourne, ve městě, kteréž má 700,000 obyvatelů, jenom o polovinu menší návštěvu vykazují, než knihovny v Londýně, kteréž má 6 milionů obyvatelů. Také zmenšil se od zavedení osmihodinové práce v Australii počet souzených zločinců a přečinů a povznela se veřejná mravnost.

Theoricky není snadno stanoviti, do jaké míry se pracovní doba zkrátit může. Avšak není pochybnosti, že ze zkrácení pracovní doby nezměrné kulturní výhody plynou. Neboť intelligence není žádným monopolem tříd bohatých a zkušenost ukázala již dosti často, co z člověka státi se může, když do lepších poměrů se dostane.

N. L.

LITERATURA.

Sebraných spisů Jirákových, nákladem J. Otty v Praze, došel nás právě svazek, obsahující mimo jiné povídky a obrázky, dvě delší povídky: "Zahořanský hon" a "Povídka z archivu." Obě tyto povídky jsou rázu veselejšího, svěžejšího a historické obrázky podávají jako i v epickém, vločkách. Více historie obsahuje "Zahořanský hon." Je to rozmarný "příběh, jak malíř a muzikanti přemohli vrchního, t. j. jak umění, nechťce potupně sloužiti, zvířelo nad hrubou mocí." Tato základní myšlenka opakuje se častěji, je totiž "umění k robotné službě není a nesmí se bez trestu snižovati," nesmí sloužiti naduté hlouposti a hrubé síle. Povídky čtou se velice pěkně a náležejí k nejpoutavějším pracím Jirákovým.

Minulým týdnem dospěla Nováková "Domácnost" ku číslu 1., roč. 14. a vychází nyní ve formátu poněkud zvětšeném. Můžeme-li souditi z čísla tohoto, budou tři čtvrtiny listu věnovány románům a povídkám a čtvrtina zprávám a rozmanitostem. Předplatné na "Domácnost" obnáší \$2.50 na rok a adresa jest: Anton Novák, 346 Broadway, Milwaukee, Wis.

Nákladem Antona Nováka vydáno bylo nové, již čtvrté, vydání Česko-americké Kuchařky. Kniha obsahuje asi 700 různých předpisů a navedení v oboru kuchaření a stojí zaná jedna dolar. Ve vydání tomto pozorujeme opravy některých vad vydání dřívějšího. Ze spisů dospěl již k vydání čtvrtému, jest důkazem potřebnosti jeho.

Již častokráté použil jsem Dra. Augusta Koeniga hamburské kapky proti různým nemocím a osvědčily se vždy proti chorobám ledvin, jater a žaludku. — D. Salat, Huntington, Ind.

ČESÍ V AMERICE.

☛ Známy krejčovský kontraktor Albert Koenich v Chicagu otrávil se jedem na myši.

☛ Český hoch J. Jirsa z Chicaga přejel byl parostrojem dráhy Washash a přeláznut v páli.

☛ V Chicagu uveden do Jednoty Českých Dam způsobem slavnostním nový sbor pod jménem Bůh Láls.

☛ Za měsíce září zemřelo 14 ku úplně podpora oprávněných členů Č. S. P. S. Z těch bylo 6 z Chicaga a 5 z New Yorku.

☛ Kraján O. Kříž z Portage zúčastnil se jakéhos pohřbu v kočárku když náhle spísalil se mu koně a on i jeho manželka byli s povozu shozeni. Kříž slámal si levou nohu a také mnohá vnitřní poranění utrpěl, takže to vezme dlouhý čas, nežli bude moci lůžko opustiti, jeť už dosti starý. Paní Křížová neutrpěla poranění, jeť by byla válná, láných.

☛ Z Kalifornie dochází zpráva, že umřel tam na souchoť bývalý občan clevelandský, pan Albert Rokůšek, jednoho času také superintendent dráhy Cleveland, Canton & Columbus. Asi před dvěma lety přestěhoval se p. Rokůšek do Chicaga, kdež byl správcem a podilníkem velkého uhelného obchodu. Odtamtud odebral se k vůli zdraví do Kalifornie, avšak ani léčivé podněty tamní nedovedlo zastaviti smrtelný pochoď nevyhojitelné nemoci.

☛ Karel Drábek, bývalý chicagský a poslední dobou clevelandský příslušník, o jehož zmizení přinesli jsme zprávu, se nevrátil a sotva kdy opět přijde. V pivovaru Bohemian Brewing Co. jsou účty jeho "zkrátka" o \$700—\$1000, což asi nejvíce zajímá ručitele pp. J. M. Nováka a A. Klípce. Zpronevěra nebyla však jedinou příčinou Drábkova zmizení. Ze spolehlivého pramene dozvídá se D. N., že odjel do N. Yorku za jistou herečkou, kterou dříve už miloval a jež nedávno odověla, zděvivši po svém muži velké jmění.

☛ Před státní zdravotní radou illinoiskou projednávala se záležitost lékaře Pomerance, který byl obžalován, že nemá diplom v pořádku a že provozuje praxi bez patřičného předběžného vzdělání. Lékař sám se jmenuje Max Pomeranč, lékařské povolení však obdržel před několika lety na jméno Markus Pomeranč. Před zdravotní radou tvrdil doktor, že mu obě jména přináležejí, však rada mu povolení odňala a zapověděla provozování lékařské praxe v Chicagu a ve státu Illinois vůbec.

☛ Gustav Červenský z West Pullman u Chicaga, hledal dlouho práci, obraceje se na všechny známé, by mu k nějaké dopomohli. Žadal pana Josefa Steina, pozemkového jednatele ve West Pullman, by mu nějakou práci opatřil, který jej odporučil na dobré své přátele a dal mu s sebou dopis. Ubožák v naději posilněn, spěchal, by kýženého cíle dosáhl. Cíle svého dosáhl na 53. ul., kde přejel byl vlakem dráhy Lake Shore Mich. a tak zohaven, že nebyl k poznání. Jen dopis p. Steina, který poblíž nalezen byl, ztotožnil jeho mrtvolu.

☛ František Kulík, 14letý hoch z města Labanon blíže Juneau ve Wisconsinu přišel zvláštním způsobem o život. Přišel s několika kamarády stejného s nfm věku do školní akademie, kde vyčistil v budově školní komín. Vypůjčili se ku účelu tomu kdesi žebřík a Kulík nesl jej na ramenou, hlavu maje prostrčenou mezi dva šprysle. Kterýs nezbeda v přepychu popadl za Kulíkovými zády za žebřík a škublnfm. Šprysel nalezajeci se před krkem lákovým, trbnutím oním udeřil do krku a aniž by byl i jen vy-

křikl, skláel ubožák k zemi. Ostatní a poláků myslili, že Kulík žertuje, když ale neovstával, šli k němu blíž a uznali, že je mrtov. Hrud posláno pro lékaře, který prohlásil, že hochovi zlomena byla páteř. Sv.

☛ O politické činnosti Čechů st. louiských dočítáme se v dopise "Dennice Novověku" následujícího: Ačkoli byli a jesti Čechové již dávno politicky činnými, v kluby zorganizováni, jsou nyní tak, jako nikdy před tím. A proto nebyl též ta ně dřeš brán ohled ni zřetel od zdejších politiků obou stran, jako na volbě jejich národnosti. A o nějakém zastoupení v ústadech ani nemluvíme. Nyni však možno očekávat, že se vše vlně změní, neb již si nás páni politikáři počínají všemožně všimati. Tak na příklad bylo to v minulém státě republikánské konvenoi poprvé, že zastoupení byli tam též st. louisští Čechové a to třemi zástupci, a sice pp. F. Wachtlem, W. Turečkem ml. a J. Klíčkou; na kongresním volebním listku desátého distriktu, kde nejvíce Čechů obývá, jest pan Karel Heil. Dále jest na republikánském listku do městské konvenoi též tři Čechové. Do městské rady ze 23. wardy navržen p. F. Wachtl. Jest toho tedy z počátku na nás dost.

HOVORNA.

(Poznať dotazy plyním jménem zastavěte opatření dojíti pro nemoci a odpovědi. Dopisy nepřepisane a anonymní valesou zohodnotněno místa v kost.)

Linwood, Neb.—Prosím sdělte v Hovorně: 1.) Když jest muž od ženy více než 10 roků, aniž by ji podporoval, zdalíž ona může dostat rozvod bez jeho svolení. 2.) Jak a u koho nejlíže o to zakročiti.

Jan Pospíšil.

Odpověď.—1.) Žádný z manželů nepotřebuje svolení druhého, když má zákonitou příčinu k rozvodu. Když muž po dva roky ženu neživí a nechce živiti, může ona obdržet rozvod, když to před soudem dokáže. —2.) Rozvod obdržeti lze pouze jen u krajského soudu, kdež se musí žádat o to prostřednictvím právníka zdat.

Niobrara, Neb.—Prosím sdělte v Hovorně, co soudíte o pojistovací společnosti Farmers Union Insurance Co. v Grand Island, zdali je spolehlivá a jestli je oprávněna přijímat pojistné.

J. K.

Odpověď.— Jak dalece všme, je spolehlivou tak jako všechny vespolné spolky, které v pádu ztrát rozpočtem na členy tyto kryjí. Všme, že loni byla oprávněna pojistné přijímat a nevíme o tom, že by bylo jí oprávnění odňato.

Lynch, Neb.— Prosím sdělte v Hovorně: 1.) Mnoho-li jest ve Spojených Státech českých populistických časopisů. 2.) Udejte jejich adresy. 3.) Který je nejlepší.

Frank Vokner.

Odpověď.—1.) Dva. 2.) "Přítel Lidu," Wahoo, Neb., a "Dělnické Listy," Omaha, Neb. 3.) To přijde na gusto.

—Obdržel—
první odměnu — na svět. výstavě

DR. PRICE'S CREAM BAKING POWDER

Nejedokolonelej: připraven
čistý prášek z vlného kamene. Pročlam
mouli, kamene a jiných křehot.
PO SO MOKO V. MOKREN